

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/15199>

Please be advised that this information was generated on 2018-07-07 and may be subject to change.

vergelijking met de Nederlandse deelname aan UNIFIL, toen het parlement te laat werd ingelicht over de besluitvorming van de Regering.

Wat vervolgens de mogelijke onvrijwillige uitzending van dienstplichtige militairen betreft, is men niet verder gekomen dan het tussenstation dat bij UNIFIL via de jurisprudentie was bereikt: art 33, lid 1(c), van de Dienstplichtwet biedt voldoende grondslag voor zulke uitzending. De voorgestelde wijziging van dit artikel is echter ontoereikend. Ten eerste is aan operaties buiten VN-verband als de MFO niet gedacht. Omdat het streven van Regeringswege is om uitsluitend met vrijwilligers aan vredesoperaties deel te nemen, biedt dit wetsontwerp bovendien geen enkele waarborg dat het parlement zich telkens kan uitspreken over de vraag of aan een bepaalde operatie moet worden deelgenomen. De negatieve lading van deze constatering wordt weliswaar gemitigeerd door het besef dat de Regering nu al in de praktijk bereid is gebleken het parlement om goedkeuring van Nederlandse deelname aan de MFO te vragen. Zekerheid dat dit altijd zal gebeuren is er evenwel niet, als in plaats van een briefwisseling weer eens, zoals bij UNIFIL het geval was, met een notawisseling terzake wordt volstaan, die niet aan het parlement ter goedkeuring behoeft te worden voorgelegd. Indien de Dienstplichtwet, zoals de Regering zegt, vanwege haar karakter evenmin parlementaire inspraak kan waarborgen, zou het beter zijn te komen met een *afzonderlijk* wetsontwerp op de deelname door Nederland aan vredesoperaties waarin die inspraak duidelijk is geregeld.

We komen dan toe aan de kwestie van de berechting van door Nederlandse militairen ter plaatse begane delicten. De regeling bij de MFO is dezelfde die bij eerdere VN-operaties waterdicht is gebleken en bij UNIFIL zonder behoorlijke formeel-juridische grondslag is toegepast bij de berechting van wachtdelicten.

Tenslotte geldt t.a.v. de mogelijkheid tot terugtrekking van het Nederlandse contingent uit de MFO, óók anders dan bij UNIFIL, dat de gebruikelijke bepaling betreffende „adequate prior „notification” uitdrukkelijk in een volkenrechtelijke overeenkomst is vastgelegd. Twijfel is echter opgekomen over de toepasselijkheid van de criteria-Waltmans op de Nederlandse deelname aan de MFO alsmede hun volledigheid.

Samenvattend kan men niettemin concluderen dat op essentiële punten de Nederlandse deelname aan de MFO veel minder vragen heeft opgeroepen dan bij UNIFIL het geval is geweest. In het algemeen zijn er betere regelingen getroffen.

DRS R. C. R. SIEKMANN is medewerker van de afdeling volkenrecht van het TMC-Asser-Instituut voor internationaal recht.

De oude defensiebepalingen in de nieuwe Grondwet

door

PROF. MR C. A. J. M. KORTMANN

Op 15 april 1981 verwierp de Eerste Kamer in eerste lezing het wetsontwerp houdende de bepalingen inzake de verdediging in de nieuwe Grondwet. Als gevolg daarvan is geen wijziging van de artikelen 68, eerste lid, 194, 195, 197, 200 en 201, eerste, tweede en derde lid, van de oude Grondwet tot stand gekomen. Deze artikelen zullen deel gaan uitmaken van de nieuwe Grondwet.

Nu betekent het overgaan van oude bepalingen in een voor het overige herziene Grondwet niet dat die oude bepalingen in geen enkel opzicht aan de nieuwe tekst aangepast kunnen worden. Additioneel artikel IX van de Grondwet bepaalt dat voor de bekrachtiging van de aangenomen tweede lezingsontwerpen bij de wet de aangenomen voorstellen en de ongewijzigd gebleven bepalingen voor zoveel nodig aan elkaar kunnen worden aangepast. Voor aanvaarding van een dergelijke wet is een tweederde meerderheid in beide Kamers vereist.

Volgens dit artikel kan dus, en wel voor zoveel nodig, worden aangepast. Dit betekent dat aanpassing niet per se móet geschieden. Het is zeer wel denkbaar dat men om het historische karakter van de Grondwet tot uitdrukking te doen komen de niet gewijzigde bepalingen niet aanpast. Dit betekent dan ook dat zij naar hun betekenis onder de oude Grondwet zouden moeten worden gelezen.

Inmiddels hebben zowel de Raad van State als de Regering een ander standpunt ingenomen. Beiden stelden dat aanpassing van de ongewijzigde artikelen aan de nieuwe Grondwet noodzakelijk is.¹⁾ Ik kan daaruit niet anders afleiden dan dat beide instanties in additioneel artikel IX op zijn minst een rechtsplicht tot indiening van een wetsontwerp tot aanpassing lezen. Dit is echter duidelijk in strijd met de tekst van het artikel. Een juist standpunt zou zijn geweest: additioneel artikel IX maakt aanpassing mogelijk: ik, regering, acht aanpassing wenselijk; deze, door mij gewenste aanpassing is volgens mij nodig met betrekking tot . . .

Hoe dit ook zij, de regering heeft gekozen voor indiening van een aanpassingsontwerp. Daarin wordt de term „Koning” van artikel 68, eerste lid, oud, vervangen door de term „regering”. De motivering voor deze wijziging is dat de term Koning in de nieuwe Grondwet de Koning persoonlijk aanduidt, dit in tegenstelling tot de betekenis die de term in artikel 68, eerste lid, heeft, namelijk constitutionele Koning, ofwel Koning + minister(s) of regering.

Tegen dit voorstel van de regering wordt bezwaar gemaakt door het werkcomité grondwetswijziging 1980 in een brief van 14 mei 1982 aan de voorzitter en de leden van de Tweede Kamer. Het betreft hier hetzelfde comité dat eerder zijn bezwaren tegen schrapping van de term „krijgsmacht” en van het oppergezag van de Koning uit de Grondwet door de Eerste Kamer zag gehonoreerd, m.i. ten onrechte. Het comité maakt nu bezwaar tegen vervanging in het aanpassingsontwerp van de term Koning door de term regering. Het wenst de term Koning gehandhaafd te zien, waarbij het de Koning kwalificeert als (onschendbaar) deel van de regering, tevens staatshoofd. Het komt mij voor dat het comité hier op het verkeerde spoor zit. De term Koning staat in artikel 68 niet voor de Koning als deel van de regering noch voor de Koning als staatshoofd, doch voor de regering zelf. In de nieuwe Grondwet is de term Koning gereserveerd voor de Koning persoonlijk.²⁾ Handhaving van de term Koning *zoals door het comité geïnterpreteerd* zou een wijziging van het constitutionele recht betekenen. Aan de term Koning zou een sterk persoonlijk getinte betekenis toevallen, die hij onder de oude Grondwet niet had. Het is duidelijk dat aldus in strijd gehandeld zou worden met additioneel artikel IX, dat niet geschreven is om inhoudelijke wijzigingen in het grondwettelijke recht te bewerkstelligen. Het feit dat het werkcomité juist het omgekeerde beweert en meent dat het aanpassingsvoorstel van de regering zin en strekking van artikel 68 wezenlijk aantast, doet mij vrezen dat bij bepaalde (ex-)leden van de krijgsmacht (al dan niet bewuste) onjuiste voorstellingen bestaan omtrent de relatie tussen de Koning en de krijgsmacht. Hoezeer ook de persoon van een bepaalde Koning inspirerend kan werken op de verrichtingen van de krijgsmacht, hoezeer hij een symbool kan zijn waarmee de militair zich kan identificeren, het blijft de regering, of men deze nu met de term Koning dan wel met de term regering aanduidt, die naar staatsrecht het oppergezag over de krijgsmacht uitoefent.³⁾ Het zou dan ook te betreuren zijn, als het wetsontwerp tot aanpassing en vernummering van bepalingen over de defensie door één van de Kamers verworpen zou worden op grondslag van de door het werkcomité aangevoerde argumenten. Verwerping op grond van het argument dat het ongewijzigd gebleven zijn van de artikelen inzake de defensie het best zo duidelijk mogelijk tot uitdrukking kan komen, acht ik daarentegen zonder bezwaar.

¹⁾ Zie T.K. 1981-1982, 17452 (R 1207), A-C, blz 3, 17452 (R 1207), nr 3, blz 3.

²⁾ Dit overigens niet geheel consequent: in het kader van de wetsprocedure betekent de term Koning ook „regering”. De term is daar echter gebruikt om bepaalde concrete verrichtingen aan te duiden.

³⁾ Daarover bestond zelfs vlak na de Tweede Wereldoorlog geen twijfel. Zie het verslag van de Enquêtecommissie regeringsbeleid 1940-1945, deel 1A en B, blz 7 t/m 19.